

У концептуальному класі СВІТ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ доцільно виокремити такі підкласи: КОНЦЕПТИ КУЛЬТУРИ, ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ. Найбільш насиченими у творі є концептуальні поля СВІТ ЛЮДИНИ та ФІЗИЧНИЙ СВІТ.

Найчисленнішими у творі є приклади, що експонують концептуальне поле СВІТ ЛЮДИНИ (52,92%), до якого включено інформацію про природні феномени, об'єкти природи, час і простір. Наприклад: *Charles's whole being rose u against those two foul propositions...*(1, с. 316); *He conquered that instinctive constriction* (1, с. 300); *She spoke distantly...* (1, с. 46).

Підклас СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ (21,69 %) представлений такими кластерами:

негативні та позитивні емоції (10,92 %):

Its sorrow welled out...(1, с. 13); *The terrible threat hung in the silence...*(1, с. 223).

Поняття **кохання** (6,15 %) було виділено в окремий кластер. Це можна пояснити тим, які емоції воно викликає залежно від обставин:

негативні або позитивні: *He had a poignant flash of love* (1, с. 25);

інтелектуальна сфера (4,62 %) (думки, пам'ять, розум, мислення, мрії тощо):...*the sense of order was almost mechanical...* (1, с. 170); *Ideas are inherently dangerous because they deny huma facts* (2, с. 71).

Про підклас ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ (7,23 %) сигналізують такі кластери:

фізичні дії (5,38 %): *The quick walking sent a flood warmth through him* (1, с. 207); *But he plunged into that morally dark quarter of Exeter* (1, с. 310); *Then he darted another quizzing look at David* (2, с. 47);

мовна комунікація (1,85 %): *A dialogue began to form between his better and his worse self...*(1, с. 311); *She spoke distantly...* (1, с. 109).

Підклас ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ (7,85%) можна проілюструвати таким прикладом: *Pride had buoyed Charles up through the three or four hours of his visit* (1, с. 188).

Менш численними є підкласи:

СТАН ЛЮДИНИ (5,85 %) (сон, хвороба, збудження): *Congeaed in sin, frozen with delight...* (1, с. 305); *Charles felt a lion caged* (1, с. 251); **БУТТЯ ЛЮДИНИ** (1, 38%): *Existence was without history, was always now, was always this being caught in the same fiendish machine...*(1, с. 179); *The hurtling pressure of time, prosaic reality* (2, с. 95).

ПРОСТІР ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ (4,15 %):

будівлі та їхні складові (2,46 %): *The towers and the ramparts stretched as far as the eye could see* (1, с. 154); *But warehouses had gone up and blocked that view and the houses mostly visibly lost self-confidence in their natural elegance* (1, с. 238); *wide modern window looking north over the graveled yard...*(2, с. 51);

дорога (1, 69 %): *He came to where a path forked...*(1,с. 209); *The left branch ran down through the dense undergrowth* (1, с. 223);

ЧАС ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ (2,92 %):

відрізки часу (0,92 %):

Once more he had that uncanny sense of melted time...(2, с. 115); *...though nothing was ever really urgent, green todays flowed into green tomorrows...* (1, с. 170); *as if age and fate must win in the end* (2, с. 100);

частини доби (2,0 %): *The day was brilliant, steeped in azure...* (1, с. 143).

Людина існує в середовищі та взаємодіє з ним. ФІЗИЧНИЙ СВІТ ТА СВІТ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ, власне, і створюють це середовище.

Клас ФІЗИЧНИЙ СВІТ (36,46 %) охоплює такі підкласи:

ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (звук, шум, тиша, повітря) (12,92 %): *Sun and clouds rapidly succeeded each other in proper April fashion* (1, с. 103); *A distant flash of lightning announced the approach of the storm; and as he looked out of the window the first heavy, sullen drops splashed and streaked down the pane* (1, с. 180); *Far out to sea, above the southernmost horizon, there had risen gently into view an armada of distant cloud. Cream, amber, snowy...*(1, с. 154);

ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (18,92%): *The madness was in the empty sea, empty horizon...* (1, с. 13); *Stars twinkled faintly overhead, innocently, disclaiming influence, either sinister or beneficent* (1, с. 205);

об'єкти ландшафту (11,84%): *...diminishing cliffs that dropped into the endless yellow saber of the Chesil Bank, whose remote tip touched that strange English Gibraltar, Portland Bill...* (1, с. 62); *The forest stood all around its shores; the water a delicate blue in September light, smooth as a mirror* (2, с. 79);

об'єкти живої природи (7,08%): *A distant woodpecker drummed in the branches...* (1, с. 62).

СВІТ ВЗАГАЛІ (4,62%): *seemed less to present a sharper reality than to offer a glimpse of an ideal world* (1, с. 154); *our world spends a vast amount of its time inviting us to copulate, while our reality is as busy in frustrating us* (1, с. 233).

АРТЕФАКТИ: *...dresses, chairs, tables, groceries, wines, a hundre things that had come to seem hostile to her, taunters, mockers, s many two-faced citizens of Lyme, avoiding her eye when she passed before them and grinning when she had passed behind* (1, с. 242).

Концептуальне поле **СВІТ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ** (10,62%) розподілено на два підкласи – **КОНЦЕПТИ КУЛЬТУРИ** і **ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ**. Поняття «культура» втілює в собі принцип певного життєвого досвіду, який може бути реалізовано майже в усіх сферах діяльності людини.

КОНЦЕПТИ КУЛЬТУРИ (3,85%): *The art predicated a sensitive and complex man; and almost everything outward in him denied it* (2, с. 79); *...the great, both literally and metaphorically, canvases with their dominant greens and blues that began to flow out of his new studio had roots in Henr Breasley* (2, с. 41).

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (6,77%): *Charles felt himself walking through the pages of a bestiary, and one of such beauty, such minute distinctness, that every leaf in it, each small bird, each song it uttered, came from a perfect world* (1, с. 208).

У результаті проведеного дослідження ми зробили висновок про спрямованість автора на світ людини, що стає очевидним із прикладів: з 650 метафор клас **СВІТ ЛЮДИНИ** є найчисленнішим (344–52,92%). Водночас підклас **СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ**, у який входять метафори на позначення позитивних та негативних емоцій, інтелектуальної сфери, кохання, нараховує 141 (21,69%) дібраних прикладів. Менш чисельними є підкласи **ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ** (47–7,23%), **СТАН ЛЮДИНИ** (38 – 5,85%), **ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЮДИНИ** (51–7,85%). Метафори концептуального поля **ФІЗИЧНИЙ СВІТ** є менш частотними (237–36,46%). У цьому полі метафори, які належать до підкласу **ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ**, становлять 84–12,92% метафор; підклас **ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ** репрезентований 123 (18,92%) одиницями. Концептуальне поле **СВІТ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ** становить 69 (10,62%) від загальної кількості метафор.

Висновки. Оскільки серед референтів переважають поняття концептуального поля **СВІТ ЛЮДИНИ**, можна зробити висновок, що типовими для Дж. Фаулза при створенні метафор є співвіднесеність людини з довкіллям. Перспективу подальших досліджень може становити аналіз інших різновидів метафори на матеріалі іншого ілюстративного матеріалу.

Список використаної літератури

1. Кіс Т. Є. Формування метафоричної парадигми в процесі еволюції базової метафори / Т. Є. Кіс // Мовознавство. – 2000. – № 4–5. – С. 52–60.
2. Дэвидсон Д. Что означают метафоры / Д. Дэвидсон // Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – С. 173–193.
3. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика : принципы концептуального моделирования / С. А. Жаботинская // Лінгвістичні студії. – Черкаси : ЧДУ, 1997. – Вип. 2. – С. 3–12.
4. Жаботинская С. А. Роль компактизации концепта времени в когнитивных моделях производных сеществительных / С. А. Жаботинская // Актуальные проблемы

лексикологии. Тезисы научной конференции. – Даугавпилс : Даугавпилский педагогический институт, 1991. – Т. 1. – С. 3–8.

5. Колесник Д. М. Концептуальное пространство авторской метафоры в творчестве А. Мердок / Д. М. Колесник : Дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. – Черкассы, 1996. – 285 с.

6. Маккормак Э. Когнитивная теория метафоры / Э. Маккормак // Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – С. 235–283.

7. Селиванова Е. А. Когнитивная ономазиология (монография) / Е. А. Селиванова – К. : Изд-во Украинского фитосоциологического центра, 2000. – 248 с.

8. Сычев О. А. Когнитивная теория метафоры Р. Е. Гаскелла / О. А. Сычев // Социальные и гуманитарные науки : Зарубежная литература. – Серия 6 : Языкознание. – М. : Наука. – 1993. – №1. – С. 23–27.

9. Ченки А. Современный когнитивный подход к семантике : сходства и различия в теориях и целях / А. Ченки // Вопросы языкознания. – 1996. – № 2. – С. 68–79.

10. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor / G. Lakoff // Metaphor and Thought / Ed. by A. Ortony. – Cambridge : Cambridge University Press, 1993. – P. 202–252.

11. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : Chicago University Press, 1980. – 163 p.

Одержано редакцією 24.02.14

Прийнято до публікації 26.02.14

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Fowles J. The French Lieutenant's Woman / J. Fowles – Berkshire : Picador, 1969. – 399 p.
2. Fowles J. The Ebony Tower, Eliduc, Enigma / J. Fowles – Moscow : Progress Publishers, 1980. – 245 p.

С. В. Цюра

Текстуальная реализация референтов концептуальных метафор (на материале произведений Дж. Фаулза)

Цель статьи – изучение концептуальной метафоры в прозаических произведениях Дж. Фаулза. Поскольку процесс создания метафоры как составной части вербализованных знаний принадлежит к проявлениям индивидуальной мыслительной деятельности, определение ее структурных особенностей (а именно текстовые проявления референтов концептуальных метафор) в произведениях Дж. Фаулза является путем к пониманию индивидуального творческого стиля автора. В статье мы выделили центральные и периферийные концепты – референты метафор. Мы также осуществили их тематическую стратификацию, а также их количественный анализ. Основным выводом статьи является то, что типичными для Дж. Фаулза при создании метафор является сопоставление и сравнение человека с окружающей его природной средой.

Ключевые слова: концептуальная метафора, референты метафор, концепты, тематическая стратификация.

S. V. Tsura

Textual realization of conceptual metaphors referents in John Fowles' fiction works

The article examines conceptual metaphors in John Fowles' fiction texts. The process of creation of a metaphor as an integral part of verbalized knowledge, reveals the realization of an author's individual intellectual activity. That's why the article aims at the analysis of the structural peculiarities of metaphors (namely, the textual realization of conceptual metaphors referents in J. Fowles' works), which is the way to understanding of the author's individual creative style. We differentiated central and peripheral concepts – referents of metaphors. We also made their topical stratification and their quantitative analysis. The main conclusion of the article is the idea that typical and the most important referents in John Fowles' texts are those based on comparisons of Man with his natural habitat.

Key words: conceptual metaphor, metaphor referents, concepts, topical stratification.